

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 8928/06

בפני: כבוד המשנה לנשיאה א' ריבלין
 כבוד השופטת מ' נאור
 כבוד השופט י' דנציגר

העותרת: פלונית

נגד

המשיבים: 1. בית הדין הרבני הגדול לערעורים בירושלים
 2. פלוני

עתירה למתן צו על תנאי

תאריך הישיבה: כ"ד בטבת התשס"ח (2. 1.2008)

בשם העותרת: עו"ד שלומי סבן

בשם המשיב 2: עו"ד דן מלכיאלי

מיני-רציו:

* אין נענשים על נטישת הבית או בגידה למפרע ע"י נטילת הזכויות ברכוש המשותף, בין אם הרכוש משותף מכח הלכת השיתוף ובין אם חל חוק יחסי ממון; הלכת השיתוף חלה גם ביחס לזכויות סוציאליות וגם ביחס ל"נכסי קריירה" של בני הזוג.

* משפחה – יחסי ממון בין בני-זוג – זכויות סוציאליות

* משפחה – יחסי ממון בין בני-זוג – חזקת השיתוף

* משפחה – יחסי ממון בין בני-זוג – שיתוף בנכסים

* משפחה – יחסי ממון בין בני-זוג – תחולת החוק

* משפחה – יחסי ממון בין בני-זוג – רכוש משותף

* משפחה – יחסי ממון בין בני-זוג – פירוק שיתוף

* משפחה – יחסי ממון בין בני-זוג – שיתוף בנכסים

* משפחה – יחסי ממון בין בני-זוג – איזון משאבים

* משפחה – חזקת השיתוף – תחולתה

* קניין – שיתוף בנכסים – בין בני-זוג

הדיון נסב אודות השאלה האם בגידת אחד מבני הזוג בתקופת הנישואין היא בבחינת "נסיבות מיוחדות" המצדיקות סטייה מכלל איזון הנכסים השווה הקבוע בחוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973 (להלן: החוק).

בג"ץ, (מפי השופט נאור ובהסכמת המשנה לנשיאה ריבלין והשופט דנציגר), קיבל את העתירה ופסק כי:

הכלל בחוק הנו איזון שווה של הנכסים בני האיזון בין בני הזוג. סטייה מכלל זה תעשה רק בנסיבות מיוחדות לאחר שנבחן מכלול נסיבות המקרה ובהתחשב בכל השיקולים הרלוונטיים. כבר נפסק כי נטישת הבית או בגידה עשויות ליצור קרע בין בני הזוג ובדרך זו לשים קץ לשיתוף, אך אין נעשים עליהן למפרע ע"י נטילת הזכויות ברכוש המשותף. לאשם היחסי בפירוק הנישואין אין ולא כלום עם הזכויות ברכוש המשותף, ואין המשיב מאבד זכויות הקניין שרכש במהלך הנישואין אף אם נניח שהוא האשם היחיד בפירוק השיתוף. הלכת השיתוף חלה גם ביחס לזכויות סוציאליות הנובעות מעבודת בן הזוג במשך חיי הנישואין. הלכת השיתוף חלה גם ביחס ל"נכסי קריירה" שנצברו אצל אחד מבני הזוג, אלא אם התנו על כך הצדדים לפי הדין.

הקביעה לפיה אין נענשים על בגידה למפרע ע"י נטילת הזכויות ברכוש המשותף, כוחה יפה בין אם הרכוש משותף מכוח הלכת השיתוף ובין אם חל עליו הסדר האיזון הקבוע בחוק. לפיכך, נסיבות המקרה אינן מצדיקות סטייה מכלל השוויון באיזון המשאבים.

גם הנימוק של בד"ר לפיו האחריות הכלכלית שהוטלה על הצד הנבגד בפתאומיות "לבנות לו בית אחר" מזכה אותו להקלות באיזון המשאבים של זכויות שנצברו לפני הבגידה נדחה. לכל פירוק של נישואין יש השלכות כלכליות נרחבות. קבלת נימוק זה תוביל למצב בו, בניגוד להלכה, נענש בן הזוג שבגד למפרע ע"י נטילת זכויותיו ברכוש המשותף. משיב 2 אף לא טען כי הוטלה עליו בפתאומיות אחריות כלכלית בשל פירוק הנישואין ולא ניתן לקבוע כי בנסיבות מצדיקה האחריות הכלכלית שהוטלה עליו סטייה מכלל השוויון באיזון המשאבים. לפיכך, הזכויות שנצברו למשיב 2 בעבודתו יחולקו באופן שווה בין הצדדים.

פסק-דין

השופטת מ' נאור:

1. האם בגידתו של אחד מבני הזוג בתקופת הנישואין היא בבחינת "נסיבות מיוחדות" המצדיקות סטייה מכלל איזון הנכסים השווה הקבוע בחוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973 (להלן: חוק יחסי ממון)? זו השאלה העיקרית העולה במסגרת עתירה זו.

העובדות וההליכים בבתי הדין הרבניים

2. העותרת והמשיב 2 נישאו בשנת 1985. ביום 21.9.2003 הגיש המשיב 2 תביעת גירושין נגד העותרת לבית הדין הרבני האזורי בבאר שבע. במסגרת תביעה זו טען המשיב 2 כי המערערת בגדה בו עם גבר אחר ולפיכך אין ליתן לה את חלקה בזכויות הסוציאליות שצבר במסגרת עבודתו בתקופת הנישואין. ביום 29.2.2004 הגיעו העותרת והמשיב 2 להסכם גירושין, לו נתן בית הדין הרבני תוקף של פסק דין, ולפיו הרכוש והזכויות שצברו במשך חיי הנישואין יחולקו ביניהם על פי חוק יחסי ממון. תאריך פירוק השיתוף נקבע על ידי בית הדין הרבני, בהסכמת הצדדים, ליום 1.8.2003 (החלטת בית הדין האזורי מיום 29.6.2005). בסיכומים שהגיש, ביקש המשיב 2 כי בית הדין יפעיל את סמכותו לפי סעיף 8(2) לחוק יחסי ממון ויקבע כי בגידת העותרת עולה כדי "נסיבות מיוחדות" המצדיקות סטייה מכלל איזון הנכסים השווה וכי העותרת אינה זכאית לחלק כלשהו מהזכויות הסוציאליות שהוא צבר במסגרת עבודתו.

3. בפסק דינו מיום 18.1.2006 דחה בית הדין הרבני האזורי את בקשתו של המשיב 2 וקבע כי הזכויות שנצברו למשיב 2 במסגרת עבודתו מיום הנישואין

ועד יום פירוק השיתוף, יחולקו באופן שווה בין בני הזוג. בית הדין ציין כי הרעיון הגלום בעקרון איזון המשאבים הוא המחויבות ההדדית של בני הזוג לחלוק עם פקיעת הנישואין את הרכוש שהצטבר לכל אחד מהם במהלך הנישואין. המחוקק, כך ציין בית הדין, ראה ברכוש שהצטבר עד אותה עת כרכוש שבו לשני בני הזוג יש זכויות, מבלי להתחשב ברישום הפורמאלי של הרכוש. על כן נקבע, כי כשם שאישה שבגדה אינה מפסידה את הרכוש שהביאה או שצברה במהלך הנישואין, אין היא מפסידה את זכותה ברכוש שהצטבר על שם הבעל, אף אם היא אשמה בפירוק הנישואין. עוד קבע בית הדין, כי על פי המשפט האזרחי, אין בבגידת האישה כדי להשליך על הזכויות שכבר צברה עד לאותה עת. לפיכך, קבע בית הדין כי "עם כל שאט נפשנו כלפי התנהגותה של האשה, לא ניתן 'להענישה' על ידי פגיעה בזכויות הממון על פי החוק".

4. על קביעה זו בפסק דינו של בית הדין הרבני האזורי ערער המשיב 2 לבית הדין הרבני הגדול וטען כי בית הדין הרבני רשאי לקבוע כי מתקיימות נסיבות מיוחדות המצדיקות סטייה מעקרון האיזון השווה כאשר לזכויות שצבר בעבודתו, וכי התנהגותה של העותרת מצדיקה הפעלת שיקול דעת שיפוטי וקביעה כאמור.

5. בפסק דינו מיום 20.9.2006 ציין בית הדין הרבני הגדול כי בני הזוג נישאו בשנת 1985 וקבע כי לא חלה עליהם הלכת השיתוף. לפיכך, כך נקבע, אין לעותרת קניין בנכסים וכספים הרשומים על שם המשיב 2. זכויותיה אינן זכויות קנייניות כי אם "זכות תביעה לזכויות המגיעות לה עם פקיעת הנישואין" ועל כן, אין פגיעה בקניינה. חוק יחסי ממון, כך נקבע, אינו מבחין בין זכויות שנצברו לאחר שאירעו המקרים העולים כדי "נסיבות מיוחדות" לפי החוק ובין זכויות שנצברו לפני מקרים אלה. בית הדין קבע, כי בגידה עולה כדי נסיבות מיוחדות לעניין סעיף 8(2) לחוק יחסי ממון והוסיף כי לא מדובר כאן בחוק דתי וענישה דתית בגין האשמה של פירוק הנישואין גרידא אלא:

"משום התוצאות הכלכליות הנרחבות של פרוק נישואין ע"י בגידה, כלומר הצד הנכבד יאלץ כתוצאה מההתנהגות החד צדדית הבוגדנית והמפתיעה לבנות לו בית אחר: להנשא מחדש וגם לקנות בית אחר כפשוטו. מה שאין כן בנשואין שלא צלחו ששם שני הצדדים יש

להם חלק בפרוק הנשואין ובאחריות להכרח של בנית בית חדש. האחריות הכלכלית שהוטלה על הצד הנבגד ב'מכה אחת' מזכה אותו להקלות באיזון המשאבים לטובתו בין אם הן מזכויות שנצברו לפני הבגידה או אחריה".

לפיכך קיבל בית הדין את ערעורו של המשיב 2 ברוב דעות וקבע כי כל אחד מבני הזוג יחזיק בזכויות שצבר במקום עבודתו. לחוות דעת של הדיין הרב ח' איזור הצטרף הדיין הרב א' שרמן. הדיין ש' דיכובסקי, יו"ר בית הדין, סבר, בדעת מיעוט, כי חרף העובדה שבגידה נכנסת בגדרן של "נסיבות מיוחדות" לעניין סעיף 8(2) לחוק יחסי ממון, הרי שבכל הנוגע לנכסים שנצברו עד לבגידה אין לשלול אותם מהאישה שבגדה. הדיין דיכובסקי קבע, כי אין לנקום בנכסי האישה ואין לקחתם ממנה בגין התנהגותה, אלא אם כן ההלכה מחייבת לעשות כן. חוק יחסי ממון, שהצדדים ביקשו להתדיין לפיו, קובע את השותפות של שני בני הזוג בנכסים שנצברו. המאמץ הדרוש לצבירת נכסים הוא של שני בני הזוג. לפיכך, כך קבע הדיין דיכובסקי, הזכויות הסוציאליות אינן ניתנות להפסד למפרע, גם אם האשה חטאה. הדיין דיכובסקי הוסיף, כי יש לשקול את מעשה הבגידה בכל הנוגע לנכסים שנצברו לאחר האירוע, שהרי כל שיתוף הנכסים מתבסס על השיתוף האישי וכאשר שיתוף אישי זה מופר, אין מקום לשיתוף נכסים. ואולם, כך קבע הדיין דיכובסקי, אין סיבה להחיל את פקיעת השיתוף למפרע ואין מקום לפגיעה בנכסי האישה להם היא זכאית לפי החוק ולפי הסכמת הצדדים.

מכאן העתירה שבפנינו.

העתירה

6. בעתירתה טוענת העותרת, כי בפסק דינו סטה בית הדין הרבני הגדול מהלכותיו של בית משפט זה לפיה אין נענשים על בגידה למפרע על ידי נטילת הזכויות ברכוש המשותף, וזאת חרף העובדה שבית הדין הרבני הגדול, בפוסקו על פי חוק יחסי ממון, אינו מוסמך לסטות מההלכות שנקבעו בבית המשפט העליון. עוד טוענת העותרת, כי בית הדין טעה כאשר קבע כי "לעותרת זכות תביעה לזכויות המגיעות לה עם פקיעת הנישואים" בעוד שעל פי סעיף 5

לחוק יחסי ממון, הזכות למחצית שווי הנכסים אינה מותנית אלא נדחית בלבד למועד פקיעת הנישואין.

לטענת העותרת, קביעת בית הדין כי התנהגות חד צדדית של אחד מבני הזוג מזכה את הצד האחר בהקלות באיזון המשאבים, הן באשר לנכסים שנצברו לפני הפירוד והן בנכסים שנצברו לאחר מכן, עומדת בסתירה להלכה ולסעיף 5 לחוק יחסי ממון. לגישה, התנהגות של אחד מבני הזוג שאינה התנהגות בעלת אופי כלכלי אינה יכולה לעלות כדי "נסיבות מיוחדות" לפי סעיף 8(2) לחוק יחסי ממון המאפשרות לשלול מאותו בן הזוג זכות כספית הקבועה בחוק. עוד טוענת העותרת, כי בית הדין הרבני קבע שפירוק הנישואין הביא על הבעל "אחריות כלכלית" באופן שרירותי מבלי שטענה מעין זו הועלתה או הוכחה בפניו.

7. המשיב 2 טוען מצידו, כי בית הדין הרבני הגדול לא סטה מהלכותיו של בית משפט זה. לגישתו, זכויות סוציאליות אינן בגדר רכוש משותף של בני הזוג. המשיב 2 מציין, כי אף שייתכן שבתי המשפט האזרחיים אינם נוטים להפעיל את הסמכויות הקבועות בסעיף 8 לחוק יחסי ממון כאשר אחד מבני הזוג אשם בפירוק התא המשפחתי, הרי שגישת בתי הדין הרבניים שונה. מדובר, כך הטענה, בשתי מערכות שיפוטיות מקבילות להן ניתנה הסמכות החוקית להפעיל את סעיף 8 לחוק יחסי ממון והפעלת הסמכויות בכל אחת מהן עשויה להביא לתוצאה שונה בתכלית. סעיף 8 לחוק יחסי ממון, כך נטען, מעניק שיקול דעת מלא לערכאה השיפוטית שמפעילה אותו לקבוע מהן אותן נסיבות מיוחדות. לטענת המשיב 2, קבעו בתי הדין הרבניים במספר הזדמנויות, כי בגידת אישה מהווה "נסיבות מיוחדות" המאפשרות לקבוע נכסים ששווים לא יאוזן בין בני הזוג. לדבריו, גם בנסיבות העניין שלפנינו היה מקום להפעיל את סעיף 8(2) לחוק יחסי ממון כפי שעשה בית הדין הרבני הגדול, שכן הנישואין פורקו אך ורק בשל בגידתה של העותרת. לטענת המשיב 2, אין המדובר בפגיעה בזכויות קנייניות של העותרת, שהרי בענייננו לא חלה הלכת השיתוף אלא משטר איזון משאבים לפי חוק יחסי ממון שמשמעו שבמשך חיי הנישואין תחול הפרדה בין נכסי בני הזוג ורק עם פקיעת הנישואין יתבצע איזון המשאבים.

8. ביום 14.5.2007 הוצא צו-על-תנאי המורה למשיבים ליתן טעם מדוע לא

יבוטל פסק דינו של בית הדין הרבני הגדול מיום 20.9.2006. כתצהיר התשובה שהגיש חזר המשיב 2 על טענותיו עליהן עמדתי לעיל.

דיון

9. העותרת והמשיב 2 נישאו בשנת 1985 ולפיכך חוק יחסי ממון חל על מערכת יחסי הממון ביניהם. גם בהסכם הגירושין אליו הגיעו בני הזוג נקבע כי הרכוש והזכויות שצברו במשך חיי הנישואין יחולקו ביניהם על פי הוראות חוק יחסי ממון. שאלת איזון זכויותיו הסוציאליות של המשיב 2 מעוררת סוגיה רכושית שאינה עניין של מעמד אישי ולפיכך על בית הדין הרבני להחיל עליה את הדין האזרחי כפי שפורש בפסיקתו של בית המשפט העליון (בג"ץ 1000/92 בבלי נ' בית הדין הרבני הגדול, פ"ד מח(2) 221 (1994) (להלן: עניין בבלי); בג"ץ 7716/05 פלונית נ' פלוני (פורסם בנבו), 27.8.2007 (להלן: עניין פלונית); סעיף 13(ב) לחוק יחסי ממון).

סעיף 5 לחוק יחסי ממון קובע כך:

<p>5. (א) עם פקיעת הנישואין עקב גירושין או עקב מותו של בן זוג (להלן – פקיעת הנישואין) זכאי כל אחד מבני הזוג למחצית שווים של כלל נכסי בני הזוג, למעט – (1) נכסים שהיו להם ערב הנישואין או שקיבלו במתנה או בירושה בתקופת הנישואין; (2) גימלה המשתלמת לאחד מבני הזוג על-ידי המוסד לביטוח לאומי, או גימלה או פיצוי שנפקדו או המגיעים על פי חיקוק לאחד מבני-הזוג בשל נזק גוף, או מוות; (3) נכסים שבני הזוג הסכימו בכתב ששוויים לא יאוזן ביניהם.</p>	<p>”הזכות לאיזון בפקיעת הנישואין</p>
--	--------------------------------------

(ב) בפקיעת הנישואין עקב מותו של בן זוג
יבואו, לענין הזכות, לאיזון המשאבים,
יורשיו במקומו.

סעיף 8(2) לחוק יחסי ממון קובע:

8. "סמכויות
מיוחדות
ראה בית המשפט או בית הדין נסיבות
מיוחדות המצדיקות זאת, רשאי הוא,
לבקשת אחד מבני הזוג שהוגשה לאחר
פקיעת הנישואין – אם לא נפסק בדבר יחסי
הממון בפסק דין גירושין – לעשות אחת או
יותר מאלה:
...
(2) לקבוע שאיזון שווי הנכסים, כולם או
מקצתם, לא יהיה מחצה על מחצה, אלא
לפי יחס אחר שיקבע;
..."

הנה כי כן, הכלל בחוק יחסי ממון הינו איזון שווה של הנכסים בני האיזון בין
בני הזוג. סטייה מכלל זה תעשה רק בנסיבות מיוחדות לאחר שנבחן "מכלול נסיבותיו
של כל מקרה לגופו בהתחשב בכלל השיקולים הרלוונטיים" (בג"ץ 4178/04 פלוני נ'
בית הדין הרבני לערעורים (פורסם בנבו), 13.12.2006) (להלן: "עניין פלוני"). בית
משפט זה כבר קבע כי סעיף 8 מאפשר גמישות רבה אשר נותנת בידי הערכאה
השיפוטית כלים לאזן את הנכסים בין הצדדים באופן הוגן על פי שיקולים כלכליים
ואחרים (עניין פלוני). האם נסיבות המקרה שבפנינו עולות כדי "נסיבות מיוחדות"
המצדיקות סטייה מכלל האיזון השווה? לשאלה זו נפנה כעת.

10. כזכור, טען המשיב 2 כי בנסיבות העניין שבפנינו היה מקום להפעיל את סעיף
8 לחוק יחסי ממון כפי שעשה בית הדין הרבני הגדול ולסטות מכלל האיזון השווה,
שכן הנישואין פורקו אך ורק בשל בגידתה של העותרת. דין טענה זו להידחות. ב-ע"א
264/77 דרור נ' דרור, פ"ד לב(1) 829 (1978) (להלן: עניין דרור)

נקבע (ברוב דעות) כי "נטישת הבית או בגידה עשויות ליצור קרע בין בני הזוג ובדרך זו לשים קץ לשיתוף, אך אין נענשים עליהן למפרע על ידי נטילת הזכויות ברכוש המשותף" [ההדגשה הוספה, מ.נ.]. ב-ע"א 384/88 זיסרמן נ' זיסרמן, פ"ד מג(3) 205 (1989) (להלן: עניין זיסרמן) נקבע כי "לאשם היחסי בפירוק הנישואין אין ולא כלום עם הזכויות ברכוש המשותף, ואין המשיב מאבד זכויות הקנין שרכש במהלך הנישואין אף אם הוא, לצורך ההנחה בלבד, האשם היחיד בפירוק השיתוף". ב-ע"א 819/94 לוי נ' לוי, פ"ד נ(1) 300, 304 (1996) וב-בג"ץ 1135/02 וזגיאל נ' בית הדין הרבני הגדול בירושלים, פ"ד נו(6) 14 (2002) חזר בית משפט זה על הקביעות האמורות. הנה כי כן, אף אם נניח, כטענת המשיב 2, כי העותרת היא האשמה היחידה בפירוק השיתוף, הרי שאין הדבר מצדיק פגיעה למפרע בזכויותיה ברכוש המשותף שנצברו עד לאירוע.

11. ואולם, כך טוען המשיב 2, פסקי הדין בעניין דרור ובעניין זיסרמן מתייחסים לבני זוג עליהם חלה הלכת השיתוף ולא על בני זוג עליהם חל חוק יחסי ממון כמקרה שלפנינו ולפיכך אין להחיל את הקביעות בפסקי הדין על המקרה דנן. המשיב 2 מוסיף וטוען בהקשר זה, כי זכויותיו הסוציאליות אינן בגדר "רכוש משותף" של בני הזוג. לא מצאתי ממש בטענות אלה.

12. הלכת השיתוף, אשר פותחה בהלכה הפסוקה, קובעת חזקה לפיה הרכוש שנצבר במשך חייהם המשותפים של בני זוג המנהלים אורח חיים תקין ומאמץ משותף, מצוי בבעלותם המשותפת של בני הזוג. זאת, גם כאשר הנכסים רשומים על שמו של אחד מבני הזוג, או נמצאים בחזקתו הבלעדית. הטוען לאי התקיימותה של החזקה נדרש להציג ראיות כבדות משקל לכך שנתגבשה כוונה אחרת בין בני הזוג בכדי לסתור את החזקה. (רע"א 8791/00 שלם נ' טווינקו בע"מ (פורסם בנבו), 13.12.2006) (להלן: עניין שלם); עניין בבלי הנזכר בעמ' 252-253, בע"מ 4623/04 פלוני נ' פלונית (פורסם בנבו), 26.8.2007) (להלן: בע"מ 4623/04)). הלכת השיתוף ניזונה מתפיסה חברתית של מוסד הנישואין כקשר חופשי בין שני יחידים, המושתת על שוויון, שיתוף פעולה ותמיכה הדדית והיא נועדה לקדם כמה תכליות חברתיות חשובות: האחת היא הכרה בחיי הנישואין כחיי שיתוף, הן במישור האישי והן במישור הכלכלי. ההנחה היא כי בני זוג שבחרו לחיות חיים זוגיים מעוניינים לחלוק ביניהם את רכושם בחלקים שווים;

השניה היא קידום שוויון בין בני הזוג בכך שהיא מייחסת ערך שווה לתרומה של כל אחד מבני הזוג לרווחת התא המשפחתי; השלישית היא שימור האוטונומיה והזהות העצמאית של כל אחד מבני הזוג במסגרת חיי הנישואין (להרחבה בעניין תכליות אלה ראו עניין שלם בפסקאות 8-11 לפסק דינו של הנשיא (בדימ') א' ברק וכן בע"מ 4623/04 בפסקאות 7-10 לפסק דינו של המשנה לנשיאה א' ריבלין). מרכז כובדה של הלכת השיתוף הוא לעת פירוק הקשר הזוגי. הלכת השיתוף מעניקה ביטחון כלכלי לבני הזוג לאחר פירוק הקשר ומאפשרת לכל אחד מהם לעמוד ברשות עצמו. היא נועדה לפצות על הפגיעות כתוצאה מסיום מערכת יחסים ארוכה של אמון ושיתוף פעולה (עניין שלם).

13. הלכת השיתוף חלה, כך קבע בית המשפט זה במספר הזדמנויות, גם ביחס לזכויות סוציאליות הנובעות מעבודת בן הזוג במשך חיי הנישואין. זכויות אלו הן חלק מן הרכוש המשותף לעניין הלכת השיתוף (ע"א 841/87 רון נ' רון, פ"ד מה(3) 793 (1991); ע"א 809/90 לידאי נ' לידאי, פ"ד מו(1) 602 (1992); עניין פלוגית; עניין שלם; בע"מ 10916/03 צה"ל נ' פלוגית (פורסם בנבו), 14.6.2007) ודברי חברי השופט א' רובינשטיין ב-בע"מ 4870/06 פלוגית נ' עזבון המנוח פלוני (פורסם בנבו), 24.3.2008). לאחרונה נפסק שהלכת השיתוף תחול גם ביחס ל"נכסי קריירה". נקבע, כי "נכסי קריירה" שנצברו אצל אחד מבני הזוג הינם פרי שילוב בין מקורות שונים ובהם גם תמיכתו של קשר הנישואין וכי ראוי להביא חלק זה בחשבון המשאבים העומדים לרשותם של בני הזוג שעה שהקשר הזוגי מפורק, אלא אם התנו על כך הצדדים לפי הוראות הדין (בע"מ 4623/04). גם חוק יחסי ממון בין בני זוג (תיקון), התש"ן-1990 הביא להכללת הזכויות הסוציאליות בגדר הנכסים שעל דרך הכלל יש לאזן את שווים בין בני הזוג במסגרת איזון המשאבים לפי חוק יחסי ממון החל בענייננו (סעיף 6(ד)(3) לחוק יחסי ממון; עניין פלוגית; עניין פלוני). קביעות בית משפט זה לפיהן אין נענשים על בגידה למפרע על ידי נטילת הזכויות ברכוש המשותף, כוחן יפה, לדעתי, בין אם הרכוש הוא משותף מכוח הלכת השיתוף ובין אם חל עליו הסדר האיזון הקבוע בחוק יחסי ממון, שהרי הזכויות הסוציאליות הן חלק מפירות ההשתכרות הכוללת אשר נצברו

כמהלך תקופת עבודתו של בן הזוג. לפיכך, נסיבות המקרה שבפנינו אינן מצדיקות סטייה מכלל השוויון באיזון המשאבים.

14. גם נימוקו של בית הדין הרבני הגדול לפיו האחריות הכלכלית שהוטלה על הצד הנבגד בפתאומיות "לבנות לו בית אחר" מזכה אותו להקלות באיזון המשאבים של זכויות שנצברו לפני הבגידה - אינו יכול לעמוד. פשיטא, כי לכל פירוק של נישואין ישנן השלכות כלכליות נרחבות. הצורך "לבנות בית אחר" אינו ייחודי רק לבני זוג שנישואיהם פורקו בשל בגידה. צורך זה הוא מנת חלקם של רבים מבני הזוג שנישואיהם הגיעו לקיצום. העובדה כי הגורם לפירוק קשר הנישואין הוא בגידתו של אחד מבני הזוג אינה מקימה את הצורך "לבנות בית אחר". פירוק הנישואין כשלעצמו, יהיה הגורם לו אשר יהיה, הוא שמקים צורך זה. קבלת נימוק זה תוביל בסופו של יום, למצב בו, בניגוד להלכה שנקבעה בבית משפט זה, נענש בן הזוג שבגד למפרע על ידי נטילת זכויותיו ברכוש המשותף. לפיכך, איני סבורה שיש מקום לקבוע כלל גורף מעין זה שקבע בית הדין הרבני. בענייננו, המשיב 2 טען כי "הנסיבות המיוחדות" המצדיקות סטייה מכלל האיזון השווה הן כי "נישואי הצדדים פורקו אך ורק בגלל בגידתה של העותרת... ואין ספק כי בהתנהגותה הנלוזה היא גרמה להרס חיי הנישואין ולפירוק המשפחה". ואולם לא נטען על ידו כי הוטלה עליו בפתאומיות אחריות כלכלית בשל פירוק הנישואין. משטענה זו לא נטענה, וממילא לא הוכחה, לא ניתן לקבוע כי בנסיבות המקרה שלפנינו מצדיקה האחריות הכלכלית שהוטלה על המשיב 2 סטייה מכלל השוויון באיזון המשאבים.

15. לפיכך, אציע לחבריי לקבל את העתירה ולהפוך את הצו על-תנאי למוחלט באופן שהזכויות שנצברו למשיב 2 בעבודתו יחולקו באופן שווה בין הצדדים כאמור בסעיף ו' לפסק דינו של בית הדין האזורי. המשיב 2 ישלם לעותרת שכר טרחת עו"ד בסך של 30,000 ש"ח והוצאות משפט.

ש ו פ ט ת

המשנה לנשיאה א' ריבלין:

מסכים אני לפסק דינה של חברתי השופטת מ' נאור. אבקש להוסיף כי הטעם העומד בבסיס פסקי הדין בעניין דרור ובעניין זיטרמן

(אליהם מתייחסת חברתי בפסק דינה), המתייחסים לבני זוג שהלכת השיתוף חלה עליהם, תקף באותה המידה בעניינים שבהם חל חוק יחסי ממון. בבסיס ההכרעה במקרים אלו ניצבה העמדה כי אין להעניש אדם על חלקו בפירוק היחסים על ידי סנקציות כלכליות במסגרת חלוקת הרכוש בין בני הזוג. פירוק התא המשפחתי הוא אירוע קשה וכאוב עד מאד. במקרים מסוימים ניתן לראות באחד מבני הזוג כנושא באחריות גדולה יותר לפירוק היחסים מזו שנושא בה בן הזוג השני. אולם, אין להתמודד עם הקושי שבפירוק, ועם אשמתו של מי מהצדדים, בדרך של פגיעה כלכלית במסגרת חלוקת הרכוש של בני הזוג. יתרה מכך, תכופות יש קושי לדבר בהקשר זה כמונחים של "אשמה". פירוק הנישואין הוא תוצאה של נסיבות מורכבות ובגידה כשלעצמה אינה הופכת את אחד מבני הזוג לאשם הבלעדי. מכל מקום, אין שוני רלוונטי שעשוי להוביל בהקשר שלפנינו לתוצאה שונה מקום בו חלוקת הרכוש נעשית לפי חוק יחסי ממון בין בני זוג ולא לפי הלכת השיתוף.

סעיף 8(2) לחוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973, מקנה שיקול דעת לבית המשפט ולבית הדין לסטות מעיקרון החלוקה השוויונית בין בני הזוג בנסיבות מיוחדות. נקבע כבר – כפי שציינה חברתי – כי סעיף 8 מאפשר גמישות בחלוקת הנכסים בהתאם לשיקולים כלכליים ואחרים. אך גם לגמישות זו יש כמובן גבולות.

המשנה לנשיאה

השופט י' דנציגר:

אני מסכים לפסק דינה של השופטת מ' נאור, ומצטרף להערתו של המשנה לנשיאה.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת מ' נאור.

ניתן היום, ט' תשרי, תשס"ט (8.10.2008).

מ' נאור 54678313-8928/06

ש ו פ ט

ש ו פ ט ת

המשנה לנשיאה

העותק כפוף לשינויי עריכה וניסוח. 06089280_C05.doc עע
מרכז מידע, טל' 02-6593666 ; אתר אינטרנט, www.court.gov.il
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו - הקש כאן